

R1

regelwoorden

woorden met /t/ = d en /p/ = b

Je weet: eindigt een woord op de klank /t/?
Maak het woord langer. Dan weet je of je d of t schrijft.

honden, dus: hond *kranten*, dus: krant
raden, dus: het raadsel *kosten*, dus: kostbaar

Eindigt een woord op de klank /p/? Bijna al die woorden eindigen op de letter p.
Maar een paar woorden eindigen op de letter b.

Als je zo'n woord langer maakt, hoor je meestal /b/: een web – twee webben.

De letters d, t, b en p blijven in verkleinwoorden en samenstellingen staan.

hand – *handje*, *handschoen* *kant* – *kantje*, *kantlijn*
club – *clubje*, *clubblad* *klap* – *klapje*, *klapstoel*

De voorvoegsels ad~, ab~, ob~ en sub~ zijn afkomstig uit het Latijn.

Onthoud: hard van <i>rennen</i> en <i>geluid</i> : ~d	het hart van je <i>lichaam</i> : ~t
nood van <i>nodig</i> : ~d	de noot van <i>noten</i> : ~t
krab van <i>krabben</i> : ~b	krap van <i>te klein</i> : ~p

de hond

de boot

het web

je hoort /t/, je schrijft **d**

uitstekend
het skateboard
miljard

het beeldscherm
de nooduitgang
hardhandig

het gereedschap
de boodschap
de gids
reeds
steeds
daarginds

het advies
de advocaat
de advertentie

je hoort /t/, je schrijft **t**

de rondvaart
het concert
de patiënt
het cement
charmant

het feestje
het kwastje
zachtjes

de postzegel
het nachtslot
de sporttas

hartstikke
de tandarts
de koorts
voorwaarts

je hoort /p/, je schrijft **b**

het web
de club
eb en vloed
de krab / ik krab
de slab
de schub
drab
ik schrob
de rob
ambtenaar

absoluut
abnormaal
absurd
observeren
het obstakel
objectief
subjectief

R2

regelwoorden

verkleinwoorden

De meeste verkleinwoorden maak je door *~je* of *~tje* achter het woord te zetten:

de tas – het tasje, *de kraan – het kraantje*.

Eindigt het woord op *~d* of *~t*? Daar komt alleen *~je* achter: *het vriendje*, *het kastje*.

Veel woorden met een korte klinker hebben een verkleinwoord op *~etje*:

de pan – het pannetje, *de bril – het brilletje*, *de bon – het bonnetje*.

Sommige woorden op *~m* hebben een verkleinwoord op *~pje*:

het raam – het raampje, *het probleem – het probleempje*.

Veel woorden met het achtervoegsel *~ing* hebben een verkleinwoord op *~kje*.

de kett^{ing} – het kett^{inkje}, *de kneuz^{ing} – het kneuz^{inkje}*.

Eindigt een woord op *~a*, *~i*, *~o*, *~u* of *~ee*?

Dan eindigt het verkleinwoord op *~aatje*, *~ietje*, *~ootje*, *~uutje* of *~eetje*:

la – la^{atje}, *taxi – tax^{ietje}*, *auto – aut^{ootje}*, *menu – men^{uutje}*, *idee – ide^{eetje}*.

Verkleinwoorden van woorden op *é* eindigen op *~eetje*: *caf^é – caf^{eetje}*.

Woorden op *~y* hebben een verkleinwoord op *~y'tje*: *baby – baby'tje*.

het handje

het kraantje

verkleinwoorden
op ~je

het huisje
het zakdoekje
het vruchtje
het korstje
het hondje
het potloodje
het bestandje
het armbandje

verkleinwoorden
op ~kje

het kettinkje
het woninkje
het puddinkje
het harinkje
het buiginkje

verkleinwoorden
op ~tje

het papiertje
het kiezelsteentje
het gaatje
het knietje

het laatje
het chocolaatje
het kiwietje
het parapluutje
het ideetje
de autootjes

het cafeetje

het baby'tje
het pony'tje

verkleinwoorden
op ~etje

het karretje
het stemmetje
het kammetje
het brilletje
het pilletje
het slabbetje
het spelletje
het zinnetje
het sterretje
de spulletjes
de bonnetjes
het slangetje
het dingetje
het tongetje
het ringetje
het jongetje

verkleinwoorden
op ~pje

het raampje
het riempje
het boompje
het duimpje
het schuimpje
het filmpje
het rijmpje
het armpje
het kraampje
het schermpje
het geheimpje
het probleempje
het bezempje
het kostuumpje
het kauwgompje
het boterbloempje

R3-a

samenstellingen, waaronder samenstellingen met de tussenletter s

Samenstellingen zijn lange woorden, gemaakt van twee woorden met een eigen betekenis. Zo is *handbal* (*hand* + *bal*) een samenstelling, *handig* (*hand* + *ig*) niet.

Het eerste woorddeel van een samenstelling kan een voorzetsel zijn: *optellen*, *inpakken*, *voorstellen*, *uittrekken*, *achterblijven*, *afwassen*.

Soms hoor je de laatste letter van het eerste woorddeel niet duidelijk. Maar je schrijft hem wel: *postzegel*, *hoofdpijn*, *schildpad*, *uittrekken*.

In sommige samenstellingen schrijf je een tussenletter *s*. Als je die *s* duidelijk hoort, is er geen probleem: *dorpsplein*, *stationsklok*.

Begint het tweede deel met *s*, *z* of *c*? Dan hoor je de tussenletter *s* niet.

Maar je schrijft hem wel: *dorpsstraat*.

Tussenletter *s* of niet? Gebruik het eerste woord in een andere samenstelling:

verkeersituatie of *verkeerssituatie*? *Verkeersbord*, dus ook *verkeerssituatie*.

Appelsap of *appelsap*? *Appelmoes*, dus ook: *appelsap*.

de **hand**doekde dor**p**sstraat

samenstellingen

de stofzuiger
de handtekening
het beeldscherm
het tijdschrift

het luchtbed
de postzegel
de schildpad
de lichtstraal
het kladblok
de aardbeving
de kerstvakantie

uittrekken
doorzetten
oversteken
tegenhouden

het clubblad
de handdoek
de verffabriek
het vraaggesprek
de melkkoe
het rolluik
de filmmuziek
de loopplank
de voorrang
achttien

de huissleutel
de basisschool
de tennisschoen
de glasscherven
de jaszak
muisstil

samenstellingen met de tussenletter s

het knoopsgat
de gebruiksaanwijzing
de schildersezel

het dorpsplein
de dorpsstraat
de stationsklok
de stationschef
de veiligheidsbril
de veiligheidsspeld

de verkeerssituatie
het oorlogsschip
het gezelschapsspel
de vrijheidstrijd
de koningszoon
het stadscentrum

R3-b

regelwoorden

samenstellingen, waaronder samenstellingen met de tussenletters en

Hoor je in een samenstelling vóór het tweede woorddeel de klank /u/ of /un/?

Dan schrijf je de meeste samenstellingen met **en**.

Of het eerste woord enkelvoud of meervoud is, maakt niet uit:

*boeken + kast = boek**en**kast; paard + staart = paard**en**staart; regen + jas = reg**en**jas.*

Uitzonderingen: bij vijf groepen woorden schrijf je niet **en**, maar **e**.

Bij de uitzonderingen 1 en 5 passen vrij veel woorden, bij 2, 3 en 4 maar enkele.

- 1 Het *enkelvoud* van het eerste woord *eindigt op ~e*, en dat is *geen persoon*:
*kudde + dier = kudd**e**dier* (het enkelvoud *kudde* eindigt op *~e*),
*seconden + wijzer = second**e**wijzer* (het enkelvoud *seconde* eindigt op *~e*).
(Maar: *zieke + huis = ziek**en**huis*, want een *zieke* is een persoon.)
- 2 Het eerste woord is een *werkwoord* of een *bijvoeglijk naamwoord*:
*lach**e**bek* (van *lachen*), *huil**e**balk* (van *huilen*), *platt**e**grond* (van *plat*).
- 3 Het eerste woord is *zon* of *maan*: *zon**n**ebril*, *man**e**schijn*.
- 4 Het eerste woord *versterkt* een *bijvoeglijk naamwoord*: *reuz**e**leuk*, *ap**e**trots*.
- 5 Het woord is een *onthoudwoord* met een **e**, zoals *ooi**e**vaar*. Zie uitlegkaart K5.

Let op: de regels op deze uitlegkaart gelden alleen voor *samenstellingen*!

de paard**en**staart

de reg**en**jas

de second**e**wijzer

je schrijft **en**

het eerste woord heeft al een enkelvoud op **~en**

de regenjas
de molenwiek
de torenspits

de samenwerking
binnenkort
tegenhouden

het eerste woord heeft geen enkelvoud op **~e** of **~en**

de paardenstaart
het kippenei
de gebarentaal
de wegenkaart
de pannenkoek
de ruggengraat

de paddenstoel
het hondenhok
de kattenbak
de boekenlegger
de koekenpan
de bananenschil

het eerste woord heeft een enkelvoud op **~e** én is een persoon

het ziekenhuis
het getuigenverhoor

het bejaardentehuis
het jongerencentrum

uitzonderingen: je schrijft **e**

1 de secondewijzer
de modeshow
de hoogtevrees
het roggebrood
de etalagepop
de ruimtevaart
de gedachtegang

2 knarsetanden
de verrekijker

3 de zonnebril
de maneschijn

4 reuzeleuk
apetrots

5 de ooievaar

R3-c

samenstellingen met een koppelteken

Bij sommige samenstellingen moet je tussen de woorddelen een koppelteken (-) schrijven: *auto-ongeluk*, *Noord-Brabant*, *tv-programma*.

Twee of drie klinkers na elkaar kunnen soms verkeerd gelezen worden. Meestal schrijf je dan een trema: *zeeën*, *ruïne*, *geëindigd* (zie uitlegkaart R10). Bij *samenstellingen* schrijf je dan geen trema, maar een *koppelteken* tussen de woorddelen: *autoongeluk* wordt *auto-ongeluk*, *naapen* wordt *na-apen*.

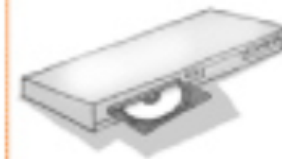
In een samenstelling met een aardrijkskundige naam (zoals *Brabant*) schrijf je ook een koppelteken: *Noord-Brabant*, *Noord-Brabantse* en *Noord-Brabander*. *Noordzee* en *zuidoosten* zijn samenstellingen zonder aardrijkskundige naam, dus schrijf je geen koppelteken. Windstreken zijn geen aardrijkskundige namen, dus schrijf je geen koppelteken (en ook geen hoofdletters).

Staat in een samenstelling een afkorting of een cijfer, dan schrijf je ook een koppelteken: *tv-programma*, *breedbeeld-tv*, *mijn 60-jarige opa*.

Woorden als *tv'tje* en *sms'en* zijn geen samenstellingen. Je schrijft ze daarom niet met een koppelteken, maar met een apostrof: *wc's*, *dvd'tje*.

het auto-ongeluk

de dvd-speler

samenstellingen met
botsende klinkers

het auto-ongeluk
de auto-industrie
de zee-eend
de mede-eigenaar
na-apen
mee-eten
toe-eigenen
de diploma-uitreiking
het vanille-ijs
het radio-interview
de zonne-energie
het tosti-ijzer
zo-even
het solo-optreden
de gala-avond
de video-opname

samenstellingen met een
aardrijkskundige naam

Noord-Brabant
Noord-Brabantse
Oost-Nederland
Zuid-Limburg
Rotterdam-Zuid
Amsterdam-Centrum
West-Europa
Zeeuws-Vlaanderen
Nieuw-Zeeland
Midden-Amerika

samenstellingen zonder
aardrijkskundige naam

de Noordzee
het noordoosten
noordwestelijk

samenstellingen met een
afkorting of een cijfer

het tv-programma
de breedbeeld-tv
e-mailen
het sms-bericht
de vwo-leerling
de usb-aansluiting
het T-shirt
het EHBO-diploma
het PSV-stadion
de 100-jarige man

afkorting of cijfer,
geen samenstelling

het tv'tje
het sms'je
sms'en
de wc's

R4

regelwoorden

meervouden

De meeste woorden hebben een meervoud op **~en**:

taak – taken, tak – takken, raaf – raven, neus – neuzen, kind – kinderen.

Ook hebben veel woorden een meervoud op **~s**:

familie – families, controle – controles, cake – cakes, bureau – bureaus.

Die woorden kun je niet verkeerd uitspreken. Een apostrof (') is niet nodig.

Woorden op **~a**, **~i**, **~o**, **~u** en **~y** hebben een meervoud op **'s**:

oma – oma's, taxi – taxi's, auto – auto's, paraplu – paraplu's, baby – baby's.

Want zonder **'s** kun je het woord verkeerd uitspreken. Dan rijmt *autos* op *bos*.

Valt de klemtoon van een woord *niet* op de laatste lettergreep?

Het meervoud van die woorden schrijf je bijna altijd met **~s**: *kamer – kamers*.

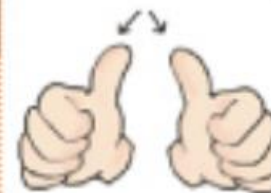
Maar sommige van die woorden hebben een meervoud op **~en**, zoals *havik* en *monnik*.

De laatste medeklinker wordt niet verdubbeld: *havik – haviken*.

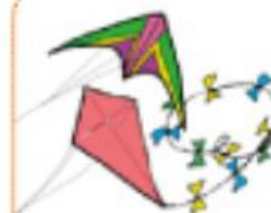
Bij woorden op **~is** en **~us** wordt de **s** wel verdubbeld: *kennis – kennissen*.

Sommige (Latijnse) woorden hebben een meervoud op **~a** of op **~i**:

museum – musea, technicus – technici.

de duimen

de vliegers

de auto's

meervouden op ~en

de druif	–	twee druiven
de slof	–	twee sloffen
de laars	–	de laarzen
de kaars	–	de kaarsen
de lens	–	de lenzen
een mens	–	de mensen

meervouden op ~s

de televisie	–	de televisies
het niveau	–	de niveaus
de website	–	de websites

meervouden op ~'s

de pagina	–	de pagina's
de taxi	–	de taxi's
de foto	–	de foto's
de paraplu	–	de paraplu's
de baby	–	de baby's

meervouden op ~en van woorden (geen samenstellingen) met een onbeklemtoonde laatste lettergreep

de perzik	–	de perziken
de havik	–	de haviken
de leeuwerik	–	de leeuweriken
de slimmerik	–	de slimmeriken
de monnik	–	de monniken
de dreumes	–	de dreumesen

maar:

de kennis	–	de kennissen
betekenis	–	de betekenissen
de cursus	–	de cursussen

afwijkende meervouden

het museum	–	de musea
het centrum	–	de centra
het maximum	–	de maxima
de technicus	–	de technici

woorden met meer lettergrepen; afbreekregels

Klankgroepen *hoor* je, lettergrepen *schrijf* je.

Hoor je aan het eind van de klankgroep een *medeklinker*, een *tweeteklinker* of een *stomme e*? Dan schrijf je wat je hoort.

Hoor je daar een *lange klinker*? Dan schrijf je één klinker: **a**, **e**, **o** of **u**.

Hoor je daar een *korte klinker*? Dan schrijf je na de korte klinker *twee dezelfde medeklinkers*.

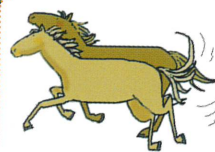
mo **len** = **molen** (open lettergreep) **mol** **len** = **mollen** (gesloten lettergreep)

Teksten zien er netter uit als je weinig woorden afbreekt. Moet je een woord afbreken? Doe dat dan:

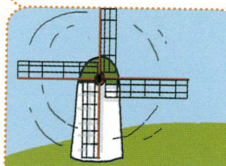
- tussen de delen van een samenstelling: *vuur-rood*, *achter-uit*, *dorps-plein*
- na een voorvoegsel: *ont-dekken*, *ad-vies*
- voor een achtervoegsel dat met een medeklinker begint: *lees-baar*, *voed-sel*
- bij verkleinwoorden na het grondwoord: *boot-je*, *kind-je*, *idee-tje*
- tussen lettergrepen *mo-len*, *mol-len*, *be-slis-sen*, *mees-ter-lijk*, *te-rug*
- (en dan: tussen **n** en **g** of tussen **n** en **k** en vóór **ch**: *vin-ger*, *kron-kel*, *goo-chelaar*)

Let op!

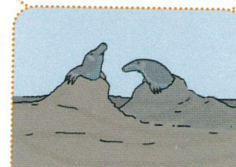
- Zorg ervoor dat er niet één losse letter op een regel staat: niet: *a-genda* maar: *agen-da*.
- Na een afbreekstreepje is een trema niet meer nodig: *ideeën* -> *idee-en*.

de paarden
de paar-den

de molen
de mo-len

de mollen
de mol-len

aan het eind van de
lettergreep staat een
tweeteklinker of **stomme e**

verliezen
de bedoeling
het sleuteltje
verhuizen
bereiken
verdwijnen
verkouden
nauwelijks

geduldig
beslissen
openen
stempelen
de kinderen
het spelletje

open lettergreep:
aan het eind van de lettergreep
staat een **klinker**

de ramen
de verhalen
de vulkanen
de stenen
genezen
regelen
de molen
verboden
de personen
de muren
de ruzie

de agent
het kanaal
de planeet
het lawaai
het loket
de tomaat
brutaal

gesloten lettergreep:
aan het eind van de lettergreep
staat een **medeklinker**

de bakker
het stemmetje
de vriendinnen
de mollen
mislukken

de wandeling
de kelder
minder
de wolken
rusten
de paarden
de meester
de vrienden
het oosten
duurder
woeste
het einde
fluisteren

woorden op ~a, ~i, ~o, ~u en ~ee

Eindigt een woord op de klank /aa/, /oo/ of /uu/?

Dan schrijf je één klinker: a, o of u.

Eindigt een woord op de klank /ee/? Dan schrijf je ee.

Eindigt een woord op de klank /ie/? Dan schrijf je i, ie of y.

Woorden op ~i en ~y zijn onthoudwoorden. Zie de uitlegkaarten 07 en 010-a.

Het meervoud van woorden op ~a, ~i, ~o, ~u en ~y schrijf je met 's.

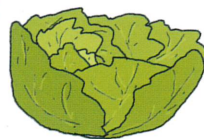
Sommige woorden op ~ee hebben een meervoud op ~s: dictee – dictees.

De meeste woorden op ~ee hebben een meervoud op ~en.

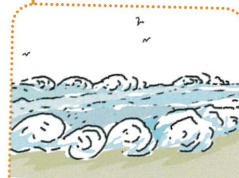
De e van ~en krijgt dan een trema: zee – zeeën.

Verkleinwoorden van woorden op ~a, ~i, ~o, ~u of ~ee eindigen op ~aatje, ~ietje, ~ootje, ~uutje of ~eetje: la – laatje, taxi – taxietje, foto – fotootje, paraplu – parapluutje, idee – ideetje.

Maak je een woord op ~ee langer? Dan blijft de ee staan: zeeman, tweede, meegaan.

de sla

de zee

woorden op ~a, ~o, ~u

de camera

de radio

de paraplu

de camera's

de radio's

de paraplu's

het cameraatje

het radiootje

het parapluutje

het cameratoezicht

het radioprogramma

de paraplubak

woorden op ~i

de taxi

de kiwi

de tosti

de taxi's

de kiwi's

de tosti's

het taxietje

het kiwietje

het tostietje

de taxichauffeur

de kiwischillen

het tostiapparaat

woorden op ~ee

de zee

twee

het dictee

de zeeën

wij tweeën

de dictees

het zeetje

met zijn tweetjes

het dicteetje

de zeeman

de tweede

de dicteewoorden

hoofdletters en leestekens

R7

Namen schrijf je met een hoofdletter:

Hans, poes *Snoetje*, de *Hoofdweg*.

Aardrijkskundige namen en daarvan afgeleide bijvoeglijke naamwoorden krijgen een hoofdletter:

Noord-Brabant, *Franse kaas*, *Zuid-Hollandse eilanden*.

Bij namen schrijf je *van* en *de* met een kleine letter:

Rob de Groot, *J. van Dam*.

Staat er geen voornaam of voorletter bij de naam?

Dan schrijf je dat eerste woordje met een hoofdletter:

meneer De Groot, mevrouw *Van der Velde*.

Hoort *de* bij de naam? Dan schrijf je een hoofdletter:

basisschool De Brug.

Namen van feestdagen zoals *Kerstmis*, *Pasen* en het *Suikerfeest* krijgen een hoofdletter, daarvan afgeleide woorden niet: *kerstvakantie*, *paaseieren*.

Begint een zin met een woord als '*morgens* of '*middags*?

Dan krijgt het eerste *hele* woord een hoofdletter: '*Avonds* gaat de tv aan.

Na een zin schrijf je een *punt*, een *vraagteken* of een *uitroepeten*.

Bij een *komma* (,) in de zin kan de lezer even rusten.

Na een *dubbele punt* (:) staat wat iemand zegt of denkt.

Tussen *aanhalingstekens* (' ') staat wat iemand letterlijk (precies) zegt.

Tussen twee zinnen die bij elkaar horen, kan een *puntkomma* (;) staan. Vaak is de tweede zin een toelichting op de eerste: *Ik ben te laat; mijn band was lek*.

Een stukje tussen *haakjes* (()) mag je weglaten: *Daar was een labyrint (doolhof)*.

hoofdletters

Angelique van der *Knaap*

mevrouw *Van der Knaap*

voorzitter *El Moussaoui*

Rome, de hoofdstad van *Italië*

Zuid-Amerikaanse gerechten

Pasen en *Pinksteren*

paasweekend en *pinksterdagen*

's *Avonds* lees ik meestal nog.

leestekens na de zin

Dat gebeurt in de zomer, op 30 juli.

De wind is zuidwestelijk.

Vind je dat echt niet vervelend?

Moet ik alles alleen opruimen?

Schiet op! Het is bijna tijd!

Schreeuw niet zo tegen me!

komma's

bussen, trams, metro's en treinen

In de soep zit ui, prei, courgette en tomaat.

Omdat ik al laat was, fietste ik flink door.

puntkomma's

Ik moet de afspraak afzeggen; ik ben ziek.

Die film is geweldig; hij is leuk én spannend.

dubbele punt en aanhalingstekens

Ik dacht: Dat zullen we nog wel eens zien!

Hij zei: 'Dan ga ik eerst even douchen.'

Ze vroeg: 'Zullen we deze taak dan samen doen?'

Hij riep: 'Wacht! Je vergeet de sleutels!'

woorden tussen haakjes

Dat is heel mysterieus (raadselachtig).

Er zit een kleverige substantie (stof) in.

De situatie werd heel complex (ingewikkeld).

R8

regelwoorden

bijvoeglijke naamwoorden

Een bijvoeglijk naamwoord zegt iets over een zelfstandig naamwoord.
Veel bijvoeglijke naamwoorden hebben een korte vorm en een lange vorm op ~e:
een scherp mes – de scherpe naald, een spannend boek – spannende dagen.

Stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden zeggen van welk materiaal iets gemaakt is.
Ze eindigen meestal op de klank /u/ of /un/. Je schrijft dan **en**:
een gouden ring, een koperen bel, stenen beelden.

Let op: sommige stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden eindigen niet op ~en:
een plastic kleding, een nylon koord.

Sommige bijvoeglijke naamwoorden zijn gemaakt van voltooid deelwoorden.
Daarvoor gelden de gewone spellingregels:
de gemelde schade, het verbrande hout, de verbrede weg.
Maar: eindigt het voltooid deelwoord op ~en, dan blijft ~en staan:
de gevallen pen, de gebakken eieren, de gewonnen wedstrijd.

de korte broek

de papieren hoed

bijvoeglijke naamwoorden
op ~e

een lekkere taart
een duidelijke uitleg
een eenvoudige som
een alfabetische lijst
eetbare vruchten
zeldzame planten
doof – een dove man
dof – de doffe knallen
wijs – haar wijze raad
los – losse tanden

bijvoeglijke naamwoorden
op ~en

het open raam
zijn eigen huis
een bescheiden mens
de oneven getallen
verlegen kinderen

stoffelijke bijvoeglijke
naamwoorden op ~en

de papieren hoed
de wollen trui
het ijzeren hek
de gouden ring
de blikken trommel
de glazen knikker
de strooien hoed
het rubberen balletje

andere stoffelijke
bijvoeglijke naamwoorden

de plastic fles
de nylon tent
de rubber tegels

bijvoeglijke naamwoorden,
gemaakt van een
voltooid deelwoord (vd)

van een vd op ~d of ~t

het ingelijste schilderij
de vergrote foto
de gemaakte afspraken
de geverfde deur
de vernieuwde versie
de verbeterde zinnen
de verbrede weg
de geschudde kaarten

van een vd op ~en

een gebakken ei
de verloren knoop
het verlaten terrein
de gevonden voorwerpen

woorden met 's

R9

Woorden als 's *morgens*, 's *middags* en 's *avonds* beginnen met 's.

Voor de 's staat een hoge komma, een *apostrof*.

Vroeger zeiden de mensen *des morgens*. Nu zeggen we: 's *morgens*.

Let op: na de 's komt er een *spatie*, een *witruimte*.

Woorden als 's *winters*, 's *maandags* en 's *woensdags* schrijf je ook met 's en een spatie.

Ook het meervoud van woorden op ~a, ~i, ~o, ~u en ~y schrijf je met 's.

Zonder 's kun je die woorden verkeerd uitspreken. Dan rijmt *autos* op *bos*.

Als je het meervoud niet verkeerd kunt uitspreken, is 's niet nodig: *dictees*, *televisies*.

Na een naam hoor je soms /s/: *Peters jas* (de jas van Peter), *Merels trui* (de trui van Merel).

Woorden als *Peters* en *Merels* zijn *bezitsvormen*. *Bezit* betekent: *het is van ...*

Kun je de bezitsvorm niet verkeerd uitspreken? Dan schrijf je alleen s: *Peters jas*, *Merels trui*.

En ook: de tas van Joke: *Jokes tas*; de moeder van Else: *Elses moeder*.

Eindigt de naam op ~a, ~i, ~o, ~u of ~y? Dan schrijf je de bezitsvorm met 's: *Anna's fiets*, *Rudi's kamer*, *Mo's broer*, *Edu's potloden*, *Johnny's krullen*. Zonder 's kun je die bezitsvormen verkeerd uitspreken.

's winters

de auto's

Eddy's tas

woorden met 's ~

's *morgens*
's *ochtends*
's *middags*
's *avonds*
's *nachts*

's *winters*

's *maandags*
's *woensdags*

meervouden op ~'s

de agenda's
de paprika's
de pagina's
de zebra's
de taxi's
de kiwi's
de tosti's
de foto's
de euro's
de radio's
de jojo's
de paraplu's
de menu's
de baby's
de lolly's

bezitsvormen op ~'s

Emma's feest
Julia's broer
Ali's potlood
Otto's vrienden
Tygo's plan
Edu's gum
Tony's tekening
Rachida's kinderen

bezitsvormen op ~s

Jan's kamer (van Jan)
Bob's pen (van Bob)
Martin's jas (van Martin)
Meike's tas (van Meike)

R 10

woorden met een **trema**

Twee puntjes boven een klinker noem je een *trema*.
Twee of drie klinkers na elkaar kunnen verkeerd gelezen worden.
Een trema geeft dan aan: hier begint de volgende klankgroep/lettergreep.

Zeeen? Skien? Trema's zorgen voor duidelijkheid: *zeeën* en *skiën*.
Door het trema lees je *officiële* goed. Maar *officieel* heeft geen trema nodig.

Schrijf je het meervoud van een woord op *~ie*? Let dan op de *klemtoon*.
Valt de klemtoon op de lettergreep met *ie*? Dan komt er *~ën* bij:
kopie – *kopieën*, *melodie* – *melodieën*, *knie* – *knieën*.
Valt de klemtoon op een andere lettergreep? Dan komt er alleen *~n* bij.
Op de *e* daarvoor komt dan een trema: *bacterie* – *bacteriën*.

Getallen met *twee* en *drie* krijgen een trema: *tweeëndertig*, *drieënzestig*.

Onthoud: woorden op *~eum* (zoals *museum*) en *~cien* (zoals *opticien*) krijgen geen trema.

Tussen de delen van een *samenstelling* schrijf je geen trema: *mee-eten*, *na-apen*.
Zie ook uitlegkaart R3-c.

de ruïne

woorden met een trema

de zeeën
wij tweeën
de sleeën
de ideeën
de moskeeën
de onderzeeër
tweeënveertig
reëel

geëist
geëerd
beëindigd
beëindigen
ingeënt

geïllustreerd
geïmporteerd
geïnteresseerd
beïnvloeden

drieëndertig
de knieën
de kopieën
de melodieën
de theorieën

de bacteriën
de financiën

skiën
neurien
de vegetariër
België

de ingrediënten
de hygiëne
kopiëren
variëren
officiële mededelingen

de reünie
de ruïne
de intuïtie
naïef
het mozaïek
de poëzie
de egoïst
tatoeëren
de pinguïn
de patiënt

geen trema

officieel
ik kopieer
het museum
het jubileum
de elektricien
de opticien
buiig
de glooiing

lastige voornaamwoorden

Persoonlijke voornaamwoorden zijn: *ik, mij, me, jij, jou, hij, hem, zij, wij* en *hen*.
 Bezittelijke voornaamwoorden zijn: *mijn, jouw, zijn* en *onze: jouw fiets, zijn boek*.
 Persoonlijk én bezittelijk voornaamwoord kunnen zijn: *je, haar, ons* en *jullie*.

Staat *je* in de tt achter de persoonsvorm? Let dan op!
 Kun je *je* vervangen door *jij*? Schrijf dan de ik-vorm: Word *je* moe?
 Is *je* een bezittelijk voornaamwoord? Schrijf dan de hij-vorm: Wordt *je* oma 70?
 Denk aan *lopen*, dan weet je het: loop *je*..., loopt *je* oma...

mijn hond

Ook *enkele(n)*, *sommige(n)* en *alle(n)* horen bij de voornaamwoorden.
 Meervouden als *enkelen, sommigen, allen, velen, de besten, de eersten, de meesten*
 schrijf je alleen met een *n* als:

- het woord *zelfstandig* gebruikt wordt (het hoort niet bij het woord erachter)
- het alleen om *personen* gaat

Sommigen vroegen om een verklaring. (zelfstandig gebruikt, alleen personen)

Sommige mensen zitten, *andere* staan. (*sommige* past bij mensen, maar *andere* ook;
 beide woorden zijn niet zelfstandig gebruikt)

Sommige hebben vleugels, *andere* niet. (zelfstandig, maar geen personen)

persoonlijke voornaamwoorden

Hij heeft *me* gevonden.
Jij vindt toch ook dat ik gelijk heb?
Je vindt de uitgang zelf wel, hè?
 Waarom vind *je* dat vervelend?
 En daarom heb ik *jou* uitgekozen!

bezittelijke voornaamwoorden

Mijn oom vindt surfen geweldig.
Jouw opa vindt vis altijd lekker.
Je oma vindt couscous het lekkerst.
 Vindt *jouw vader* koken leuk?
 En vindt *je moeder* dat eten lekker?

andere voornaamwoorden

zelfstandig gebruikt:

Maar *sommigen* zijn nooit tevreden!
Allen vonden de voorstelling geweldig.
 En *enkelen* hadden nog aanvullende vragen.
 De *meeste* verliezen in de herfst hun bladeren.

niet zelfstandig gebruikt:

Sommige toeschouwers riepen aanmoedigingen.
Alle spelers renden juichend naar de coach.
 Het duurde nog *enkele* maanden voordat hij weer helemaal de oude was.
Enkele leerlingen zijn al klaar met de toets, de *meeste* werken er nog aan.